

ВІТАЄМО ЮВІЛЯРА

ДОРОГА, ЩО ДОЛЕЮ СТАЛА

(до ювілею з дня народження В. М. Медведєвої)

Серед сучасних фахівців бібліотечно-інформаційної галузі яскравою постаттю є Валентина Миколаївна Медведєва – бібліотекар, талановитий вчений, досвідчений педагог, теоретик і організатор, фахівець у галузі книгознавства та бібліотечної справи, діяльність якої впродовж понад п'ятдесяти (1968 – і до сьогодні) років була спрямована на розвиток бібліотечної справи та фахової освіти в Україні.

Валентина Миколаївна здійснила вагомий внесок у розвиток сучасного книгознавства, бібліотекознавства та бібліографознавства України і виховання студентської молоді.

Народилася Валентина Миколаївна Медведєва (Кушнір) 11 вересня 1946 року у селянській родині села Ольгопіль Миколаївської області. Її батько — Кушнір Микола Васильович, офіцер, пройшовши фронтами Другої світової війни, полон та зазнавши зраду з боку воєнних чиновників радянської доби, зумів залишитись надійним та турботливим для своєї родини. Мати — Кушнір Наталія Іванівна, велика трудівниця, любляча жінка та чудова матір, яка разом з чоловіком виховали трьох доньок – старшу Тамару та двох близнят – Лідію і Валентину, давши їм гідне виховання, гарну освіту і любов до рідної землі, праці та свого народу.

У 1953 році В. М. Медведєва пішла до Ольгопільської восьмирічної школи, потім продовжила навчання у Возсіятській середній школі, яку закінчила зі срібною медаллю. Завдяки наполегливій праці сільських вчителів Валентина отримала фундаментальні знання, що дало можливість отримати в майбутньому вищу освіту. Також особливу опіку мала від старшої сестри Тамари – вчительки української мови.

На вибір майбутньої професії вплинула порада матері стати бібліотекарем, а також сільська бібліотека, яка знаходилась поруч. Отже, після закінчення школи в 1964 році Валентина Миколаївна вступила до Харківського державного інституту культури (нині – ХДАК). У ті часи вступні іспити складала російською мовою, лише троє учнів – українською, серед яких була й Валентина Миколаївна, яка з української мови і літератури отримала оцінку «відмінно».

Здобувши фундаментальні знання у сфері книгознавства, бібліотекознавства та бібліографознавства від таких видатних викладачів, як: В. Витяжков, В. Ветров, Р. Гуревич, І. Каганов, І. Корнейчик, В. Литвиненко, Т. Самійленко, Є. Тамм, Д. Тарманов, набувши практичного досвіду в Рокитнянській бібліотеці для дітей від Любові Миколаївни Билди, у 1968 році отримавши диплом бібліотекаря-бібліографа вищої кваліфікації, Валентина Миколаївна розпочала свою трудову діяльність в Державній республіканській бібліотеці для дітей (нині – Національна бібліотека України для дітей) на посаді старшого бібліотекаря.

З вересня 1971 по червень 1976 року працювала головним бібліотекарем. Набуті знання в інституті, аналітичний склад розуму, професіоналізм, організаторські та лідерські здібності,

комунікабельність сприяли у призначенні В. Медведєвої у 1976 році завідувачем методичним відділом, а з 1985 року – вона очолювала науково-дослідний відділ.

На посаді зав. методичним відділом була куратором у галузі культури майже всіх областей України, надавала практичну і методичну допомогу районним та обласним бібліотекам для дітей. Брала активну участь у розробці і реалізації державних програм, була яскравим представником бібліотечної спільноти в роботі груп з вирішення соціально важливих проблем розвитку книги, бібліотеки, читання; у проведенні соціологічних досліджень, зокрема з питань дитячого читання, наукових семінарів, конференцій, круглих столів, дискусій тощо. Активно залучала до співпраці Національну спілку письменників України, організовувала зустрічі читачів та бібліотечних працівників з цікавими особистостями. Плідно працювала над удосконаленням бібліотечного обслуговування. Пліч-о-пліч з нею працювали такі висококваліфіковані фахівці бібліотечної справи: Н. Безручко, Л. Гільманова, Л. Гурбіч, О. Довгич, Т. Долбенко, Р. Драч, Н. Казакова, В. Каплинська, І. Комський, А. Корнієнко, Н. Мамотенко, В. Навроцька, Г. Ніколайко, О. Петренко, О. Печенєжська, Л. Полікарпова, З. Савіна, Н. Симоненко, Т. Турбаніст, Г. Харченко та інші під керівництвом Анастасії Степанівни Кобзаренко, єдиного працівника у бібліотечній галузі, якій було присвоєно звання Героя України (2009 р.).

Викладацьку діяльність Валентина Миколаївна Медведєва розпочала в 1976 році на кафедрі теорії та практики культури Інституту підвищення кваліфікації при Міністерстві культури України (нині – Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв), де передавала свій досвід працівникам закладів культури до 1996 року.

Новим етапом у професійній діяльності стає 1993 рік – її перехід на роботу до Міністерства культури України на посаду секретаря колегії. Зі спогадів самої Валентини Миколаївни довідуємось: «Так, скрізь де я працювала, мені було цікаво. А перехід на роботу в Міністерство – це особливий перехід у моєму житті, адже це сталося в часи розвалу великої імперії – Радянського Союзу, і утворення нової держави – України».

Маючи відповідну бібліотечну освіту і досвід роботи в ДРБ для дітей, Валентину Миколаївну у 1993 році було призначено на посаду секретаря колегії Мінкультури України, а через рік вона стає помічником міністра та отримує 7-й ранг державного службовця. Її наполегливість у роботі, креативність, організаторські здібності помічають колеги і керівництво міністерства, згодом її було призначено головним спеціалістом відділу народної творчості головного управління культурно-просвітницької роботи Мінкультури України, який займався питанням відродження та розвитку народних традицій, ремесел, мов, обрядів національних меншин нашої держави (1995–1996 рр.).

Робота В. М. Медведєвої в Мінкультури потребувала неабияких творчих, особистісних і організаторських здібностей. Працювати у відомстві було нелегко, але цікаво. Вона брала участь у створенні нормативних документів, розробляла нові положення, накази і працювала над пошуком компромісних підходів щодо кардинальних змін в області культури незалежної України. На першому плані було розуміння державної політики у сфері культурного надбання, українського слова і української книги. Так, наукові напрацювання Валентини Миколаївни лягли в основу проекту Державної цільової програми «Концептуальні основи та програма розвитку української культури» (1997).

Також брала участь як упорядник при розробці інструктивно-методичного листа «Тимчасовий регламент роботи колегії Міністерства культури України, затверджений постановою колегії № 10/11 від 20 жовтня 1993 року» (1993); інформаційно-аналітичного огляду «Постанови колегії Міністерства культури України з основних питань діяльності за 1992–1993 рр.» (1994). та при підготовці підсумків роботи структурних підрозділів Міністерства культури України за 1994 рік «Культура України: здобутки, перспективи» (1994).

Важливим є той факт, що Валентина Миколаївна працювала в команді Івана Дзюби разом із висококваліфікованими професіоналами. Ці непересічні особи формували колегію Мін-

культури, старанно досліджували культурний процес 90-х років. До складу колегії входили: Микола Яковина, Володимир Кампо, Іван Лимар, Юрій Сердюк, Наталя Єрмакова, Олена Зінкевич, Валерій Кравченко, Анатолій Мокренко, Вадим Скуратівський, Євген Станкович, Сергій Тримбач, Олександр Федорук, Георгій Якутович, Олексій Зарецький, Леонід Череватенко, Петро Римарь, Адріана Вялець.

Як секретар колегії брала участь у вирішенні важливих питань культурного поступу нашої держави.

Результатом діяльності колегії міністерства стала низка культуротворчих декларацій та галузевих законів, які сприяли вирішенню надзвичайно важливих питань, зокрема, в бібліотечній, музейній, театральній справі, в оперному мистецтві, кінематографії, у відновленні діяльності історико-культурних заповідників, тощо.

Період діяльності в Міністерстві культури для Валентини Миколаївни Медведєвої був досить насиченим важливими подіями, зустрічами з цікавими людьми – видатними діячами науки, освіти, політики, культури і мистецтва. Знайомство з усіма цими особами збагатило Валентину Миколаївну як фахівця, надало наснаги для подальшої науково-педагогічної діяльності в Київському державному інституті культури (нині КНУКіМ).

З листопада 1996 року і до сьогодні Валентина Миколаївна працює в КНУКіМ. З листопада 1996 по 1998 рік вона обіймала посаду вченого секретаря ректорату, з 1997 по 1998 рік перебувала на посаді помічника ректора, тривалий час з 1998 по 2012 – була проректором.

Поєднуючи наукову та педагогічну діяльність, В. М. Медведєва досліджувала питання формування інтересу читачів-підлітків до української художньої літератури. У 1997 році нею було захищено кандидатську дисертацію на тему «Формування інтересу читачів-підлітків до української художньої літератури» (науковий керівник професорка Т. О. Долбенко).

З 1998 року працювала на кафедрі бібліотечно-інформаційного обслуговування дітей та юнацтва на посаді доцента.

У вересні 1999 року за ініціативи Валентини Миколаївни було організовано кафедру книгознавства та видавничої діяльності, яку вона очолювала до 2006 року. В цей період брала участь в розробці стандарту вищої освіти по спеціальності «Книгознавство, бібліотекознавство, бібліографія», навчальних планів підготовки книгознавців, фахівців видавничої справи, навчальних та робочих програм, навчально-методичних матеріалів тощо. Підготувала висококваліфікованих фахівців з книжкової справи, які наразі працюють у провідних інформаційних центрах, вищих навчальних закладах, бібліотеках та видавництвах.

Організаційна, наукова та педагогічна діяльність Валентини Миколаївни була високо оцінена державою – в 2001 році її удостоєно почесним званням Заслуженого працівника культури України та вченого звання професора кафедри книгознавства і видавничої діяльності.

Від 2014 року Валентина Миколаївна – професор кафедри теорії культури, а з 2016 року вона є професором кафедри інформаційних технологій КНУКіМ, на якій продовжує викладати фахові дисципліни та готувати до захисту магістрантів, аспірантів та пошукачів.

За період діяльності в Київському національному університеті культури і мистецтв В. М. Медведєва проявила себе як ініціативна, комунікабельна, наполеглива та талановита людина, яку шанують студенти та поважають колеги.

Валентина Миколаївна Медведєва – автор понад 150 наукових праць – це монографії, статті, навчальні і методичні посібники, програми навчальних дисциплін. Зокрема, серед них необхідно відзначити: навчальні посібники та монографії: «Соціологія читання дітей. Підлітки як читачі української книги» (2000), «Інформаційний бізнес у сфері освіти, культури і мистецтва» (у співавторстві з Міщенком Г. Г.) (2000), «Сучасна українська література 80-90 рр. ХХ століття» (2001), «Книга і читання як соціокультурний феномен» (2001), «Книга як об'єкт духовності, культури і соціальної інформації» (2002); посібник «Стандарт вищої освіти. Освітньо-кваліфікаційна характеристика «Бакалавр» (К., 2005 р.). Варто відзначити «Словник книгознавчих термінів» (у співавторстві з Бураном В., Ковальчук Л., Сенченком М.) (2003), який

є корисним для книгознавців, видавців, науковців, викладачів, а також студентів. Великим інтересом серед студентів та практиків користується монографія «Міжнародне співробітництво публічних бібліотек» (у співавторстві з О. Шендрик) (2020), а також практикум «Міжнародне співробітництво у бібліотечно-інформаційній сфері».

Валентина Миколаївна є автором численних навчально-методичних комплексів дисциплін, які викладала на високому професійному рівні у різні роки діяльності на кафедрі: «Соціально-психологічні основи бібліотечного обслуговування дітей, підлітків, юнацтва», «Книгознавство», «Сучасний літературний процес», «Основи книгознавства», «Вступ до фаху», «Міжнародне співробітництво бібліотек».

Вагомим інформативним джерелом є енциклопедична робота, підготовлена під редакцією Медведєвої В. М. – «Книгознавча школа: антологія» (2016) та «Книгознавча школа Київського національного університету культури і мистецтв» (2018), у яких висвітлено науково-педагогічну, організаційно-управлінську діяльність провідних науковців галузі, науково-творчий шлях яких пов'язаний з книгознавчою школою університету. В антології укладачем проаналізовано результати наукової діяльності вчених, тематичні спрямування досліджень, інтелектуальні здобутки у книгознавстві, бібліотекознавстві і бібліографознавстві, як вагомому сегменті українського наукового і освітнього простору.

Наукова робота займає у професійній діяльності В. М. Медведєвої провідне місце, зокрема значним є внесок професорки у підготовку і виховання нового покоління науковців. Як член спеціалізованих вчених рад із захисту докторських (кандидатських) дисертацій у КНУКІМ Валентина Миколаївна бере активну участь у атестації наукових кадрів вищої кваліфікації, рецензує реферати вступників до аспірантури, готує експертні висновки на дисертації, відгуки на автореферати, виступає опонентом на захисті кандидатських дисертацій, рецензентом наукових праць. Під її керівництвом захищено 10 кандидатських дисертацій. Книгознавча культура у сучасній Україні є предметом її наукових досліджень.

Багаторічна професійна діяльність В. М. Медведєвої відзначена численними нагородами та відзнаками, зокрема, свідченням цього є низка відзнак Міністерства культури України: ювілейна медаль до 1500-річчя м. Києва, медаль ім. Н. К. Крупської, грамоти Міністерства культури та інші.

На всіх етапах своєї трудової діяльності В. М. Медведєва показала себе як аналітик і організатор, захисник української мови і фундатор культурних знань. Її можна назвати людиною з великої літери: непересічною громадянкою своєї Батьківщини, щирою та інтелігентною особистістю, яка бажала і бажає, щоб українська етнокультура і мова стали значущими на міжнародному рівні серед інших світових культур.

Валентина Миколаївна – Берегиня своєї Родини! Вона створює неповторний, необхідний світ родинного тепла, затишку, щастя. Її турботливе ставлення відчують і чоловік – письменник Лауреат Шевченківської премії В'ячеслав Медвідь, донька Леся – доктор мистецтвознавства, член Національного агенства із забезпечення якості вищої освіти, експерт Українського культурного фонду, любя онучка, її опіку завжди відчують рідні, близькі, друзі.

Вітаючи Валентину Миколаївну з ювілеєм, від усього серця бажаємо міцного здоров'я, добробуту, родинного тепла, натхнення до нових ініціатив і звершень, вірності друзів і колег, щастя, благополуччя! Многая, многая літа !

*Т. В. Новальська, завідувачка кафедри
інформаційних технологій КНУКІМ*

*Ю. В. Новальська, головний бібліотекар
Національної бібліотеки України
імені Ярослава Мудрого*